

II. SPRÁVNÍ, POLITICKÁ A HOSPODÁŘSKÁ CHARAKTERISTIKA

Osnova:

ÚII.	SPRÁVNÍ, POLITICKÁ A HOSPODÁŘSKÁ CHARAKTERISTIKA	1
II.1.	SPRÁVA A INSTITUCE.....	1
II.2.	POLITICKÝ SYSTÉM FRANCIE	1
II.2.a.	<i>Politické strany</i>	3
II.2.b.	<i>Další polit. uskupení a média</i>	6
II.3.	HOSPODÁŘSTVÍ.....	7
II.3.a.	<i>Doprava</i>	8
II.3.b.	<i>Zemědělství</i>	8
II.3.c.	<i>Průmysl</i>	9
II.4.	OBCHOD	10
	PRAMENY A POUŽITÁ LITERATURA:	11

II.1. Správa a instituce

Metropolitní Francie je rozdělena na 96 departementů. Zámořská území čítají 4 zámořské departementy (DOM - départements d'outre-mer): Guadeloupe, Martinique, Guyane française, Réunion. Dále pak dvě tzv. „collectivités territoriales“ : Saint-Pierre-et-Miquelon a Mayotte a zámořské departementy (TOM - territoires d'outre-mer): Nouvelle-Calédonie, Wallis-et-Futuna, Polynésie française, terres australes et antarctiques. V čele každého departementu je předseda Generální (departementní) rady (Conseil général), jehož členové jsou voleni na základě všeobecného volebního práva během kantonálních voleb. Stát je zde reprezentován prefektem. V roce 1964 dospěla francouzská vláda inspirovaná politikou územního plánování k rozhodnutí spojit metropolitní departementy do vyšších územně správních celků - krajů (régions). Ve 22 krajích, jejichž hranice jsou dány spíše administrativními faktory než faktory historicko-geografickými, stojí na 1. místě předseda Regionální rady (Conseil régional). Členové této rady jsou rovněž voleni v celonárodních regionálních volbách. Regionální radě v jejich rozhodnutích napomáhají další poradní orgány jako je Hospodářská a Sociální rada. Stát zde zastupuje krajský prefekt.

II.2. Politický systém Francie

Francouzské volby 1997 a následné soužití pravicového prezidenta a levicové vlády přilákaly pozornost k ojedinělé poloprezidentské formě vlády ve Francii, vytvořené 1958 de Gaullem. V

květnu 1958 došlo k pokusu o vojenský puč v Alžírsku a na Korsice (pučisty zorganizován Výbor veřejné spásy). V reakci byl 1. 6. 1958 jmenován premiérem Charles de Gaulle a dány mu plné moci pro vytvoření nové ústavy, parlament pak odešel na prázdniny. Ústava 5. republiky byla schválena referendem 28. 9. 1958 plnými 80% hlasů a účinná byla již od 4. 10. 1958. Pro francouzský stát určuje ústava základní charakteristiku jako nedílnou (unitární), laickou, demokratickou a sociální republiku, v níž svrchovaná moc pochází od lidu, přičemž je výslovně v čl. 2 užito Lincolnovy definice demokracie jako vlády lidu, lidem a pro lid.

Nová ústava radikálně změnila formu vlády z parlamentní na poloprezidentskou, charakterizovanou postavením prezidenta jako hlavy státu i vrcholného orgánu výkonné moci při zachování vlády jako kolegiálního orgánu v čele s premiérem, a narušila dosavadní všemocnost parlamentu, i když často formálně zachovala stávající orgány, ovšem k starým názvům dávala nové pravomoci. Prezident byl od referenda v roce 1962 do referenda roku 2000 volen na 7 let. Nyní je opět volen na 5 let v celonárodních prezidentských volbách. Má značné pravomoci, jako je právo na vypisování referend, prezident může rozpustit Národní shromáždění, jmenuje premiéra a na jeho návrh jmenuje vládu, má právo udílet milost. Stojí také v čele ozbrojených složek. V případě výjimečného nebezpečí má zvláštní pravomoci. Zákonodárnou moc vykonává parlament. Jeho dolní komora (Nár. shrom. - Assemblée nationale) je volena v parlamentních volbách na 5 let a horní komora, Senát (Sénat), je volen na 6 let (do roku 2003 byl volen na 9 let), přičemž třetina jeho členů je znovu volena po 3 letech v nepřímých volbách.

Teprve po téměř třiceti letech byla francouzská forma vlády úspěšně vystavena praktické zkoušce vládnutí prezidenta a premiéra s vládou opírající se o většinu v Národním shromáždění z odlišných politických proudů, a to za socialistického prezidenta F. Mitterranda v letech 1986- 88 (premiér J. Chirac ze Sdružení pro republiku) a 1993 -95 (premiér E. Balladur ze Sdružení pro republiku).

Ústava 5. republiky ve své preambuli pro oblast základních lidských práv a svobod výslovně odkazuje na Prohlášení práv člověka a občana z r. 1789 ve změnách a doplnění daných preambulí ústavy 4. republiky z roku 1946. I když tento odkaz není součástí vlastních ústavních článků, jsou na základě soudní praxe oba dokumenty přímo aplikovatelnou součástí ústavního práva Francie, což stvrdila svým rozhodnutím r. 1971 Ústavní rada. Prohlášení zakotvuje základní lidská práva: svobodu a rovnost lidí před zákonem, ochranu vlastnického práva, princip presumpce nevinny v trestním právu, zákonnost trestního řízení, právo na odpor proti útlaku aj. Preambule ústavy z r. 1946 doplňuje tato práva v oblasti hospodářské a sociální.

II.2.a. Politické strany

Ústava se v čl. 4 zmiňuje o politických stranách, jimž je přiznána svoboda činnosti při zachování povinnosti řídit se zásadami státní svrchovanosti a demokracie, jinak ovšem existence politických stran nemá zákonný či jiný právní základ. Iniciátor ústavy de Gaulle byl odpůrcem vlády stran, dominující za 3. i 4. republiky, proto prezidentu republiky umožnil přímo se obracet na občany referendem a obejít tak stranickou doménu - parlament. Mezi nejdůležitější politické strany patří pravicové Sdružení pro republiku, centristický Svaz pro francouzskou demokracii, socialisté a komunisté. Zmíněné strany především v druhém kole parlamentních i prezidentských voleb spolupracují a vytvářejí dva velké bloky: pravicový (Sdružení pro republiku, centristé) a levicový (socialisté, komunisté). Politický vývoj v páté republice je charakterizován tím, že i když ve Francii působí více politických stran, tak díky volebnímu většinovému dvoukolovému systému dochází zvláště pro druhé kolo prezidentských i parlamentních voleb k vytvoření dvou velkých volebních bloků: levicového, tvořeného především socialisty s komunisty, a pravicového, skládajícího se převážně ze Sdružení pro republiku a Svazu pro francouzskou demokracii, takže se lze setkat s charakteristikou stranického systému Francie jako nedokončeného systému dvou hlavních stran. Dalším tradičním rysem je, že v rámci velkých politických stran působí řada frakcí a platforem, které mezi sebou bojují o prosazení ve vedení strany.

Francouzská komunistická strana (PCF)

PCF byla založena 29. 12. 1920 z většiny socialistické strany na sjezdu v Tours jako Komunistická strana Francie (od 1943 PCF). Ve 20. letech vznikla frakční činnost, kterou překonal teprve Thorez, který se r. 1930 stal generálním tajemníkem. Po válce byla v letech 1944 - 47 zastoupena ve vládě. V roce 1972 PCF přijala společný program pro vytvoření vlády se socialisty, r. 1976 (22. sjezd) byl přijat program „Co chtějí komunisté pro Francii“, v němž zavrhl diktaturu proletariátu a požaduje socialismus v „národních barvách“ (v roce 1968 odmítla podpořit vojenskou intervenci Varšavské smlouvy v Československu). I když byl do určité míry program ovlivněn eurokomunismem, oficiálně byl tento komunistický směr PCF, předpokládající pokojný přechod k socialismu, odmítnut. Až do r. 1978 byla PCF nejsilnější opoziční stranou, teprve pak byla předstížena trvale socialisty. Po volbě prezidenta Mitterranda a volbách do Národního shromáždění vstoupila PCF jako jediná komunistická strana v době studené války v členské zemi NATO a Evropského

společenství společně se socialisty do vlády (1981 - 84). Komunistická strana má vliv ve Všeobecné konfederaci práce a je napojena na přidružené organizace - Svaz komunistické mládeže, Svaz studentů - komunistů. Představitelé Maurice Thorez, Waldeck Rochet, Georges Marchais Marcel Cochin, Jacques Duclos, Charles Fiterman. Jack Ralite, Marcel Rigout, Anicet Le Pors, Robert Hue.

Socialistická strana (PS)

Tato strana byla založena r. 1905 jako Francouzská sekce dělnické internacionály (SFIO) sloučením několika menších stran a odborů: r. 1936 se podílela jako nejsilnější strana na vytvoření vlády Lidové fronty. Za 2. světové války byla rozštěpena, a to až do 70. let. účastnila se též na řadě vlád 4. republiky. Roku 1965 se SFIO (v čele Guy Mollet) stala spolu s Konvencí republikánských institucí (v čele F. Mitterrand) a levicovou většinou Radikální socialistické strany (René Billeres) členem Federace socialistické a demokratické levice, která se rozpadla po květnových nepokojích 1968. Roku 1969 byla nově konstituována Socialistická strana sloučením SFIO (Pierre Mauroy), Svazu klubů pro obnovu levice (Alain Savary byl zvolen prvním tajemníkem, Savary odešel z SFIO r. 1958), r. 1971 byla připojena Konvence republikánských institucí (založena r. 1966 F. Mitterrandem, ten byl zvolen prvním tajemníkem). V roce 1972 byla s PCF a Hnutím levicových radikálů uzavřena dohoda o společném vládním programu, tzv. Levicový svaz socialistů a demokratů požadující znárodnění těžářského, zbrojního, leteckého, atomového a farmaceutického průmyslu, částečně i elektrárenských a chemických podniků, dále požadující rozpuštění NATO a Varšavské smlouvy a uznání práva na nezávislost pro zámořská území). V roce 1975 byl sjednocovací proces socialistů dokončen sloučením s menšinovým křídlem Sjednocené socialistické strany. Ve vládách 5. republiky byla zastoupena v letech 1981 - 86 a 1988 -93. V ekonomickém programu přešla od proklamace přechodu socialismu k ekonomické politice blízké středovým stranám. Představitelé: Leon Blum (premiér 1936-37, 1938, 1946 - 47), Vincent Auriol (prezident 1947 -54), Guy Mollet (premiér 1956 - 57), Pierre Mauroy (premiér 1981 - 84, od r. 1992 předseda Socialistické internacionály), Francois Mitterrand (prezident 1981 - 95), Jacques Delors (předseda Komise EU 1985 - 95), Laurent Fabius (premiér 1984 - 86), Michel Louis Rocard (premiér 1988 - 91), Edith Cressonová (premiérka 1991 - 92), Pierre Bérégovoy (premiér 1992 - 93), Lionel Jospin (premiér od 1997), Jack Lang, Martin Aubryová, Henri Emmanuelli, Hubert Védrine.

Svaz pro francouzskou demokracii (UDF)

UDF vznikl původně jako volné uskupení na podporu prezidentské kandidatury Giscarda d'Estaing, oficiálně byl ustaven r. 1978 a přijal název podle jeho politologické knihy Francouzská demokracie (1977). Svaz pro francouzskou demokracii má vlastní organizační strukturu a dále sdružuje tři strany: 1. Republikánská strana - Jde o původní Giscardovu stranu vytvořenou 1966 pod názvem Národní federace nezávislých republikánů, současný název používá od r. 1977, kdy se spojila s výbory na podporu zvolení Giscarda d'Estaing prezidentem. 2. Demokratická síla - Do r. 1995 centrum sociálních demokratů jde o katolickou stranu. Strana vznikla r. 1976, ale navazuje na starší Lidové republikánské hnutí s kořeny již v 19. století. Strana se hlásí k sociálnímu tržnímu hospodářství a demokratickému plánování. 3. Strana radikálních socialistů - Občas spolupracuje se socialisty, jde o nejstarší francouzskou stranu vzniklou r. 1901 zařazovanou do levého středu (sociální liberálové). V r. 1972 se odštěpilo levé křídlo a vytvořilo Hnutí Levicových radikálů, spolupracující se socialisty.

Představitelé Svazu pro francouzskou demokracii: Valéry Giscard d'Estaing (prezident 1974 - 81), Raymond Barre (premiér 1976 - 81), François Léotard (současný předseda Svazu).

Sdružení pro republiku (RPR, gaullisté)

RPR je dnes pravicovou organizací, vzniklou již po 2. světové válce na podporu politiky Charlese de Gaulla (premiér 1944 -46 a 1958-59, prezident 1959-69), původně se jmenovalo Sdružení francouzského lidu (1947 - 53), Svaz pro novou republiku (1958-76, po spojení s demokratickým svazem práce r. 1962 vytvořen Svaz pro novou republiku - Demokratický svaz práce) a od r. 1976 vystupuje pod současným názvem jako pravicová strana odmítající kolektivismus. Po nástupu J. Chiraca do vedení strany se odtrhlo levé křídlo reprezentované uvnitř strany frakcí nazvanou Demokratický svaz pracujících, které založilo Hnutí demokratů, spolupracující s F. Mitterrandem. Před prezidentskými volbami r. 1995 došlo k roztržce ve straně, kdy na prezidentský úřad proti sobě v 1. kole kandidovali dva kandidáti RPR: J. Chirac a premiér E. Balladur; neúspěch Balladura již v 1. kole vedl k jeho odchodu z vrcholné politiky. Představitelé: Georges Pompidou (premiér 1962 - 68, prezident 1969-74), Michel

Debré (premiér 1959-62), Jacques Chaban-Delmas (premiér 1969-72), Jacques René Chirac (premiér 1974-76 - spolupracoval s UDF - a 1986 - 88, prezident od r. 1995), Édouard Balladur (premiér 1993 - 95), Alain Juppé (premiér 1995 - 97), Philippe Séguin.

Národní fronta (FN)

Jde o krajně pravicovou stranu založenou r. 1972, vycházející z programu omezení přistěhovalectví, snížení práv odborů, posílení pravomocí policie a znovuzavedení trestu smrti. Úspěšná je v komunální politice, a to především v přístavních městech s cizineckou (arabskou) komunitou. Představitel: Jean-Marie Le Pen.

Ostatní strany

K ostatním menším stranám podporujícími pravici patří **Národní centrum nezávislých a rolníků** a **Sociálně demokratická strana**. K menším stranám levicovým přísluší **Hnutí levicových radikálů**, **Hnutí demokratů** (Le Mouvement des démocrates, levicoví gaullisté), **Zelení** (Les Verts, založeni r. 1984, Antoine Waechter), **Generace Ekologie** (založena r. 1990, Brice Lalonde), trockistická **Revoluční komunistická liga** a na Korsice a v Bretani působí místní regionální strany.

II.2.b. Další polit. uskupení a média

Ve Francii mají tradiční silné postavení odbory, i když odborově organizováno je jen asi 20% zaměstnanců. K nejvýznamnějším patří Všeobecná konfederace práce (Confédération générale du travail, nejsilnější odborová ústředna, organizující přes 40% odborářů, je ideově napojena na PCF), Francouzská demokratická konfederace práce (Confédération française démocratique du travail, organizuje asi 20% odborářů, ideově spolupracuje s RPR), Všeobecná konfederace práce - Dělnická síla (Confédération générale du travail- Force ouvrière, asi 7% odborářů), Všeobecná konfederace práce křesťanských pracujících (Confédération générale des travailleurs chrétiens, asi 35% převážně katolických odborářů), Všeobecná konfederace kádrů (Confédération générale des cadres) a Federace národního školství (učitelské odbory).

K nejdůležitějším nátlakovým skupinám vedle odborů patří Stálé shromáždění zemědělských komor založené r. 1939, které je složeno z předsedů departementních zemědělských komor, vedle nich působí ještě krajské zemědělské komory, jež odrážejí rozdílné zájmy zemědělců s ohledem na rozličnou regionální strukturu plodin a zemědělské výroby. Tato instituce prezentuje zájmy zemědělců vůči vládě, Ministerstvu zemědělství a jiným orgánům státní správy a v rámci jednotné zemědělské politiky Evropské unie i v vůči orgánům Evropské unie. Komora disponuje značnými finančními zdroji z vlastních příjmů, dotací ze státního rozpočtu a ze Státního fondu rozvoje zemědělství a z daně z nezastavěných pozemků, má kolem 7 000 (stav k r. 1990) zaměstnanců a poskytuje rozsáhlou poradenskou činnost zemědělcům.

Mezi nejvýznamnější listy ve Francii patří France-Soir, Le Monde, pravicový Le Figaro, Le Parisien libéré, Le Matin, La Croix, ekonomický Les Echos, levicový Liberation a komunistický deník l'Humanité. Vedle nich jsou velmi čteny sportovní L'Equipe a pařížský Le Parisien. Nad televizním vysíláním provádí veřejný dohled r. 1989 zřízená Vrchní audiovizuální rada (Conseil supérieur de l'audiovisuel).

V rámci boje za samostatnost Korsiky je nejznámější teroristickou skupinou Korsická národně osvobozenická fronta (FLNC - Front de libération nationale de la Corse) a dále Povstalecká fronta. Teroristickou činnost ve Francii provádějí též alžírské islámské fundamentalistické teroristické skupiny, které se snaží odradit Francii od podpory alžírské vlády.

II.3. Hospodářství

Francie je příkladem smíšeného hospodářství, kdy se soukromé podniky doplňují se silným státním sektorem. Za své 4. místo v žebříčku světových a za 2. v žebříčku evropských hospodářských mocností nevděčí ani tak nerostnému bohatství jako dlouhé tradici zemědělské a průmyslové výroby. Francie během staletí navázala čilé obchodní styky s většinou zemí světa, a není se proto co divit, že právě obchodní činnost zaujímá jednu z hlavních složek podílejících se na jejím bohatství (nemluvě o bohatství plynoucího z koloniální politiky). Poslední desetiletí zhruba od konce 2. světové války jdou v duchu bouřlivého vývoje zejména v oblasti energetiky a dopravy. Černouhelná produkce se pomalu zhroutila a poslední doly byly v severní Francii uzavřeny v roce 1990. I přes aktivní průzkumy je výroba ropy velmi skromná a výroba plynu spíše skomírá. Produkce vodních elektráren byla posílena, nicméně

v dnešní době dosahuje maxima, zatímco tepelné elektrárny na uhlí, mazut a plyn jsou jen vedlejšími zdroji el. energie. Naproti tomu se jaderná energie stala hlavním zdrojem el. energie - roční produkce přesahuje 397 kWh (údaj z roku 1996). Od roku 1974, kdy začal být realizován elektronukleární program, se Francie stala druhým největším producentem jaderné energie hned po USA. 75% závislost na cizích dodavatelích el. en. na počátku 70. let 20. stol. se tak za 20 let snížila na 50%.

Pro uspokojení svých potřeb však musí Francie dovážet většinu uhlí, ropy i plynu. Snad jen produkce niklu stojí za zaznamenání, neboť jeho těžba v Nové Kaledonii staví Francii na 3. místo ve svět. žebříčku hned za Rusko a Kanadu.

II.3.a.Doprava

Dopravní systém zaznamenal v posledních letech značných změn. Železniční síť se zmenšila (ze 40.000 km v polovině 20. st. na 31.940 km v roce 1996). SNCF nicméně uvedla do provozu nové linky TGV. Pro příštích 20 let se plánuje s výstavbou nových 4000 km železnice, jež umístí Hexagon do středu budoucího evropského železničního systému, jehož hlavní tepnou bude přirozeně železniční spojení pod Lamanšským průlivem.

Samozřejmě hlavním článkem dopravy je silnice, jež zaujímá 90 % veškeré osobní přepravy a 65 % přepravy nákladní. Silniční síť zaujímá 811.600 km (údaj z roku 1996) a dálniční síť představuje 7700 km (v roce 1996 se pro rok 2000 počítalo s 11.000 km). Letecká doprava je rovněž značně rozvinutá a je to v neposlední řadě i námořní doprava, která má svůj významný podíl ve fr. dopravě: Francie disponuje několika velkými mezinárodními přístavy, k nimž zejména patří Marseille, Le Havre, Dunkerque, Nantes a Rouen. Říční plavba zůstává nadále slabým bodem a v této oblasti nelze očekávat velkých změn, dokud nebude dokončeno spojení mezi Rýnem a Rhônou.

II.3.b. Zemědělství

Jakkoli se podíl tohoto sektoru na zaměstnanosti stal naprosto nepodstatným, zemědělství hraje nadále klíčovou roli. Obchodní bilance zemědělské produkce představovala v roce 1990 nadbytek 50 miliard franků (= 7,5 mld. €). Francie zaujímala do roku 2004 jednu čtvrtinu zemědělské výroby EU. V produkci obilovin je Francie na 2. místě hned za USA. Je zde okolo 1 milionu zemědělských živností, jejichž průměrná rozloha se pohybuje okolo 30 ha.

Tradičními zemědělskými krajinami jsou nadále otevřené roviny na sever od Loiry, západofr. lučnatá krajina s lesíky (tzv. bocages) typ. i pro Fr. středohoří, nestejnorodé krajiny fr. jihu. Rovněž produkce krajových specialit zaznamenala značný rozvoj (trad. výroba sýrů, pěst. píce a zeleniny na západě Francie, pěst. olejnatých plodin v Pařížské pánvi, trad. chov hovězího dobytka a ovcí v horských oblastech, rozvoj ovocnářství a vinařství na jižních pláních, údolích Loiry a Rhône a v Alsasku). Navzdory jistým potížím jsou rybolov a dřevařství nadále významnou aktivitou, jež se snaží nadále odpovídat na nové potřeby a požadavky.

II.3.c. Průmysl

Tradiční průmyslová odvětví přetrvávající od 19. stol. (ocelářství, hutnictví, těžká chemie, textilní průmysl, stavba lodí) prošla značnými proměnami, jež těžce poznamenaly zejména fr. severovýchod (masivní úbytek prac. míst, koncentrace ve městech, technická modernizace). Průmyslová odvětví druhé generace - petrochemie a hutnictví, jež se rozvíjela zejména v přístavních oblastech (Fos, Dunkerque, dolní Loira a Seina), automobilový průmysl, který v krizových oblastech posloužil k reorientaci z původní produkce na nová výrobní odvětví, ale i k průmyslové decentralizaci - se musela přizpůsobit novým nárokům a požadavkům trhu: málo produktivní továrny byly uzavřeny, zatímco technický pokrok snižoval počty zaměstnanců. Paralelně se rozvíjela odvětví budoucnosti: jemná chemie, farmaceutický, elektronický a letecký průmysl. Tento vývoj značně poznamenal průmyslovou mapu Francie. Jestliže pařížská oblast zůstává nadále národní výspou, sever a východ země ztratil na své důležitosti, jakkoli dnes představuje obnovenou průmyslovou tkáň, již nechybí trumfy. Západ a jižní kraje těžily z průmyslové decentralizace a umístování špičkových odvětví.

Jako ve všech vyspělých zemích i ve Francii se terciární sektor stal hlavní tažnou silou. Obchod a distribuce, veřejné i soukromé služby, banky, komunikace, informatika, kultura, věda představovaly v posledních letech odvětví s výrazným nárůstem pracovních míst. Turistika byla hned po zemědělství oblastí s druhým nejvyšším obchodním nárůstem. Oblast zábavy a volného času dnes zaměstnává přes 2 miliony Francouzů.

I přes tato nepopiratelná pozitiva trápí francouzskou ekonomiku jisté slabiny, mezi nimiž lze jmenovat zejména narůstající deficit stát. rozpočtu, ve vztahu k Maastrichtským dohodám je to pak vysoká nezaměstnanost (12,5 % aktivní populace) a dále stále ještě nízká konkurenceschopnost vzhledem k německé a japonské produkci.

II.4. Obchod

Pokud jde o zahraniční obchod, současný vývoj jen dotvrzuje změnu orientace trad. fr. partnerů jakož i fr. obchodníků samotných ve prospěch jiných oblastí Evropy (zejm. Střední a Vých. Evropy). Na druhé straně vzrostl jak dovoz tak vývoz průmyslových výrobků. Francie dováží tropické a ranné plody, ale především energetické produkty, nerostné suroviny a další průmyslové výrobky jako příslušenství. Obchodní bilance je schodková. Od vstupu Francie do Evropského společenství uhlí a oceli (CECA) a poté do Evr. hospodářského společenství (CEE), s čímž se pojí i odbourávání celních bariér, jsou její rozhodovací pravomoci v některých sektorech značně omezené (zejména v zemědělství). Její průmyslová odvětví musí rovněž čelit velké konkurenci.

Prameny a použítá literatura:

- *Encyclopaedia Universalis*. Heslo „France“.
- *Dictionnaire Hachette Multimédia*. Heslo „France“.
- KOUDELKA, Zdeněk. „Politický systém Francie“. *Universitas*, 31, № 1, 1998.
- CAPORAL, Stéphane. *Histoire des institutions publiques : de 1789 à nos jours*. Paris : Hachette supérieur, 2005.
- http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/france_829/decouvrir-france_4177/france-bref_2271/les-institutions-francaises_4416.html